Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я

Н А Р О Д Н О С Ъ Б Р А Н И Е

Проект

З А К О Н

за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража

(Обн., ДВ, бр. 25 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 74 и 82 от 2009 г., бр. 32 и 73 от 2010 г. и бр. 81 от 2011 г.)

§ 1. В чл. 10, ал. 2 т. 6 се отменя.

§ 2. В чл. 15, ал. 1, т. 3 след думите “на служителите” се поставя запетая и се добавя “разрешава отпуски и командировки в страната, награждава служителите с награди по чл. 30, ал. 2, т. 1 и налага дисциплинарни наказания по чл. 226, ал. 1, т. 1-3 от Закона за Министерството на вътрешните работи и по чл. 188, т. 1 и 2 от Кодекса на труда”.

§ 3. В чл. 16 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите “секторите “Арести” и “Пробация” се заменят с “пробационните служби и арестите”.

2. В ал. 2 думите “Началниците на сектори “Пробация” и “Арести” се заменят с “ Началниците на пробационните служби и арестите”.

§ 4. Създава се чл. 16а:

“Чл. 16а. (1) Началникът на областна служба “Изпълнение на наказанията”:

1. представлява, ръководи и отговаря за цялостната дейност на териториалната служба;

2. планира, анализира и оценява дейностите по изпълнение на наказанието пробация, пробационните мерки и мярката за неотклонение задържане под стража в териториалната служба и предприема мерки за подобряване и усъвършенстване на работата;

3. организира, координира и контролира дейностите на пробационните екипи и на служителите от арестите;

4. отговаря за спазването на законността в териториалната служба;

5. разрешава отпуски и командировки в страната, награждава служителите с награди по чл. 30, ал. 2, т. 1 и налага дисциплинарни наказания по чл. 226, ал. 1, т. 1-3 от Закона за Министерството на вътрешните работи и по чл. 188, т. 1 и 2 от Кодекса на труда;

6. ръководи дейностите по подбор, назначаване и освобождаване от длъжност на служителите;

7. организира и контролира разпределението и разходването на финансовите средства, ползването на сградния фонд, автопарка и офис оборудването;

8. изпълнява функциите, възложени му с този закон или със заповед на министъра на правосъдието или на главния директор на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията".

(2) Началникът на областна служба “Изпълнение на наказанията” може да делегира със заповед правомощия на определени от него длъжностни лица.”

§ 5. В чл. 29 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 след думите “държавна служба” се добавя “освен в случаите, определени с този или с друг закон”.

2. В ал. 3:

а) в т. 1 след думите “йерархическа връзка” се добавя “на ръководство и контрол” и след думите “или съпруга” се добавя “лице, с което се намира във фактическо съжителство” и се поставя запетая;

б) точка 2 се изменя така:

“2. са еднолични търговци, неограничено отговорни съдружници в търговски дружества, управители, търговски пълномощници, търговски представители, прокуристи, търговски посредници, ликвидатори или синдици, членове на органи на управление или контрол на търговски дружества или кооперации;”

в) точка 4 се изменя така:

“4. работят по трудово правоотношение или по граждански договор, освен за осъществяване на научна, преподавателска дейност или упражняване на авторски права, по ред, определен от министъра на правосъдието;”.

3. В ал. 6 след думите “министърът на правосъдието” се добавя “за което не се получава възнаграждение” и се поставя запетая, а след думите “обществено полезна дейност” се поставя запетая и се добавя “при участие в проекти и програми, свързани с дейността на Министерството на правосъдието и финансирани със средства на Европейския съюз, при участие в синдикални организации на служители от Министерството на правосъдието”.

§ 6. В чл. 30, ал. 2, т. 2 накрая се поставя тире и се добавя “от министъра на правосъдието, и до 3 работни дни за календарна година – от главния директор на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията”.

§ 7. В чл. 31 ал. 5 се изменя така:

“(5) Професионалното обучение при първоначално постъпване на работа се провежда в учебните центрове на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", а при израстване в категория - в учебните центрове на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията”, в самата главна дирекция или в териториалните ѝ служби.”

§ 8. В чл. 35, ал. 2 думите “и направлението на дейност” се заменят с “от “Д” и “Е” в категория “Г”.

§ 9. Член 36 се отменя.

§ 10. В чл. 39, т. 1 след думите “лишаване от свобода” се добавя “и пробационните служби”.

§ 11. В чл. 47, ал. 3 думите “от 5 денонощия” се заменят с “до 10 денонощия”.

§ 12. В чл. 54, ал. 1 думите “от два дни” се заменят с “до три работни дни”.

§ 13. В чл. 55 се правят следните допълнения:

1. В ал. 2, изречение първо след думите “изготвя оценка” се добавя “на риска от рецидив и от вреди” и се поставя запетая.

2. Създава се ал. 3:

“(3) Задължително психологическо изследване се провежда на осъдените на доживотен затвор и на доживотен затвор без замяна, на осъдени с наложено наказание над 10 години лишаване от свобода, както и на лишените от свобода с идентифициран по системата за оценка на риска „много висок” и „висок” риск от вреди. В останалите случаи изследване се

провежда по мотивирано искане на инспектор по социална дейност и възпитателна работа.”

§ 14. В чл. 57 се създават ал. 3 - 6:

“(3) Когато поради недостиг на капацитет осъдените не могат да изтърпяват наказанието съобразно разпределението по ал. 2, те се настаняват по възможност в най-близкия до настоящия им адрес или в друг затвор или поправителен дом съобразно определения от съда режим.

(4) В случаите по ал. 3 началникът на най-близкия до постоянния адрес на осъдения затвор или поправителен дом изготвя мотивирано предложение до главния директор на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията”.

(5) Главният директор на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията” се произнася по предложението в срок до един месец, като със заповед премества осъдения съобразно съществуващите възможности на местата за лишаване от свобода или отказва преместването.

(6) До издаване на заповедта лишеният от свобода изтърпява наказанието в затвора или в поправителния дом, където първоначално е бил настанен.”

§ 15. В чл. 60 ал. 1 се изменя така:

“(1) Рецидивистите и осъдените, с изключение на тези по чл. 59, ал. 1, се настаняват в затвори и затворнически общежития от закрит тип.”

§ 16. В чл. 62 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 се създава т. 5:

“5. в случаите на чл. 57, ал. 2 и 3.”

2. Създава се ал. 4:

“(4) Главният директор на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията” може със заповед да делегира правомощия по ал. 1, т. 1 - 3 и 5 на своите заместници или на началник на отдел в главната дирекция, който е с висше юридическо образование”.

§ 17. В чл. 64 ал. 3 се изменя така:

“(3) Преместването по ал. 1 и 2 се мотивира с резултатите от последващата оценка на риска от рецидив и от вреди на осъдения.”

§ 18. В чл. 71 се създава ал. 3:

“(3) Осъдените на доживотен затвор и на доживотен затвор без замяна, поставени на строг режим, се настаняват в постоянно заключени помещения при засилен надзор и охрана, освен ако не са налице условията по чл. 198, ал. 2 за настаняване в общи помещения с другите лишени от свобода.”

§ 19. В чл. 72, ал. 1 се създава изречение второ:

“Те провеждат свиждания без заграждения с възможност за свободен достъп до посетителите.”

§ 20. В чл. 76 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1, т. 3 след думите “изтърпяване на наказанието” се поставя запетая и се добавя “както”, а след думите “предсрочно освобождаване” се добавя “по реда на Наказателния кодекс”.

2. В ал. 2, изречение второ след думите “адвокатите насаме” се добавя “в работното време на администрацията на съответното място за лишаване от свобода”.

§ 21. В чл. 79, ал. 5 след думите “празнични дни освен” се добавя “заетите в обслужващата и комунално-битовата дейност, както и”.

§ 22. В чл. 80, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:

1. В основния текст думите “може да се” се заменят с “администрацията на затвора може да им”.

2. В т. 1 думата „хигиенизиране” се заменя с “благоустройство, поддържане и хигиенизиране”.

3. Точка 2 се изменя така:

“2. благоустройство, поддържане и опазване на културни, исторически или архитектурни паметници, на държавни или общински обекти;”.

4. Създава се т. 5:

“5. други дейности.”

§ 23. В чл. 81 ал. 2 се изменя така:

“(2) Началникът на затвора или на поправителния дом може да освобождава от работа ученици еднократно за срок до 30 дни за подготовка и полагане на изпити за:

1. завършване на клас в самостоятелна или индивидуална форма на обучение;

2. завършване степен на образование и/или придобиване на професионална квалификация.”

§ 24. В чл. 82, ал. 2 след думите “бременност или раждане” се поставя запетая и се добавя “професионално заболяване или трудова злополука”.

§ 25. В чл. 84 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

“(1) По предложение на министъра на правосъдието Министерският съвет приема наредба за определяне на стандарти за годишна бюджетна издръжка за един лишен от свобода.”

2. В ал. 2 т. 3 се изменя така:

„3. самостоятелно легло и спални принадлежности, а лишените от свобода, които нямат собствени дрехи и обувки – и на безплатно облекло и обувки, подходящи за съответния сезон, по таблици, утвърдени от министъра на правосъдието.”

§ 26. В чл. 86, ал. 2 след думите “може да забрани” се добавя “за срок до 6 месеца”.

§ 27. В чл. 89 ал. 2 се изменя така:

“(2) Времето и мястото на бракосъчетанието, когато се извършва в място за лишаване от свобода, се определят от съответния началник.”

§ 28. В чл. 90 ал. 3 се изменя така:

„(3) Пощенските разходи за молбите и жалбите на лишените от свобода са за тяхна сметка.”

§ 29. В чл. 92, ал. 1 т. 6 се отменя.

§ 30. В чл. 94 след думите “извършва с изрична” се добавя “писмена или устна”.

§ 31. В чл. 95 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 3:

“(3) В случаите по чл. 92, ал. 1 не се съставя протокол за обиск, освен ако бъдат открити вещи или предмети, чието притежаване, ползване или държане не е разрешено.”

2. Досегашната ал. 3 става ал. 4.

§ 32. В чл. 97 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 1 след думите “неразрешени предмети” се поставя запетая и се добавя “а настанените в заведения от закрит тип - и пари”.

2. В т. 2 думата “продават” се заменя с „вземат, продават”.

3. Точка 3 се изменя така:

“3. притежават, ползват или държат при себе си оръжие, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия, включително самоделно изработени такива, мобилен телефон, фотоапарат, звуко- и видеозаписващи устройства или части от тях;”.

§ 33. В чл. 100, ал. 2 се правят следните допълнения:

1. В т. 7 след думите “отправяне на клевети” се поставя запетая и се добавя “заплахи за физическа саморазправа”.

2. Създава се т. 8:

“8. опит за внасяне в затвора, поправителния дом или затворническото общежитие на оръжие, наркотични вещества или други вещи, които могат да послужат за бягство или нападение.”

§ 34. В чл. 101, т. 8 след думите “в извънработно” се добавя “или извънучебно”.

§ 35. В чл. 103, ал. 1 думите “свиждане и” се заличават.

§ 36. В чл. 104, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. След думите “по чл. 101, т. 1 – 6” се поставя запетая и се добавя “а по т. 7 и 8 за срок до 5 денонощия”.

2. Изречения второ и трето се заличават.

§ 37. В чл. 106, ал. 1 думите “изтекли 6 месеца” се заменят с “изтекла една година” и думите “един месец” се заменят с “два месеца”.

§ 38. В чл. 107, ал. 1 накрая се добавя “по чл. 101, т. 7 и 8 и изпитателният срок по предходното наказание е изтекъл”.

§ 39. В чл. 111 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 4 се изменя така:

“(4) Жалбата не спира изпълнението на заповедта за наказание, освен ако съдът разпореди друго.”

2. Създават се ал. 5 и 6:

“(5) Съдът преценява всички обстоятелства, свързани със законността на заповедта, и се произнася с определение, което се обявява

на страните в съдебно заседание и не подлежи на обжалване. Съдебното заседание не е публично.

(6) С определението съдът може да:

1. потвърди заповедта;

2. отмени заповедта;

3. отмени заповедта и да върне преписката на органа, издал заповедта, със задължителни указания относно прилагането на закона.”

§ 40. В чл. 120 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

“(1) Когато е необходимо за предотвратяване на бягство, посегателство върху живота или здравето на други лица, както и на други престъпления, лишеният от свобода може да бъде изолиран в единична килия без право на участие в колективни мероприятия, със заповед на главния директор на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията” за срок до два месеца или със заповед на началника на затвора - за срок до един месец.”

2. В ал. 2 думите “на главния директор на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията” се заличават.

3. Създават се ал. 4 и 5:

“(4) Преди изолиране в единична килия лишеният от свобода се изслушва задължително от началника на затвора. Когато се предлага изолирането да стане със заповед на главния директор на Главна дирекция “Изпълнение на наказанията”, в предложението се отразява проведеното изслушване.

(5) Ако по време на изолирането лишеният от свобода покаже добро поведение или отпаднат основанията за изолирането му, органът, издал заповедта, го освобождава от изолация преди да е изтекъл определеният срок.”

§ 41. В чл. 122 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите “лишените от свобода” се заменят с “осъдените и задържаните по реда на НПК лица, настанени в затворите, поправителните домове и затворническите общежития” и се поставя запетая.

2. В ал. 2, изречение първо след думите “не е разрешено” се добавя “или не е установено чия собственост са”.

§ 42. В чл. 135 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 думите “държавни или общински” се заличават, а след думите “лечебни заведения” се добавя “извън местата за лишаване от свобода”.

2. В ал. 4 думите “държавни и общински” се заличават, а след думите “лечебни заведения” се добавя “извън местата за лишаване от свобода”.

§ 43. В чл. 139 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думата “незабавно” се заличава.

2. В ал. 2, изречение първо думата “констатирани” се заменя с “получаване на данни или установяване на”.

§ 44. В чл. 153 ал. 1 се изменя така:

“(1) Осъдените, обвиняемите и подсъдимите задължително се включват в програма за адаптация към условията в затворите или в поправителните домове непосредствено след постъпването им в тях.”

§ 45. В чл. 154 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

“(1) По време на престоя в приемното отделение всеки осъден се включва в програмата за адаптация, изготвя се оценка на риска от рецидив и от вреди и първоначален доклад.”

2. В ал. 2:

а) основният текст се изменя така:

“Първоначалният доклад включва:”;

б) в т. 1 думата “значителни” се заличава;

в) в т. 3 думата “значителни” се заличава.

3. Създава се нова ал. 3:

“(3) За лицата с психиатрични и ментални отклонения, за които е невъзможно да се извършат диагностичните дейности по ал. 1, се провежда психиатрично или психологическо изследване.”

4. Създава се ал. 4:

„(4) Обвиняемите и подсъдимите, настанени в приемното отделение, се включват в програмата за адаптация и за тях се изготвя анализ на риска от вреди.”

5. Досегашната ал. 3 става ал. 5 и в нея думата “осъдения” се заменя с “риска от рецидив и риска от вреди”.

§ 46. В чл. 156 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите “Индивидуалният план за изпълнение на присъдата” се заменят със “След приключване на програмата за адаптация за всеки осъден се изготвя индивидуален план за изпълнение на присъдата, който”.

2. В ал. 2, т. 3 след думите “риска от рецидив” се добавя “и от вреди”.

§ 47. В чл. 157, ал. 2 т. 4 се отменя.

§ 48. Създава се чл. 157а:

“Чл. 157а. (1) Преди освобождаване лишените от свобода се включват в специализирана програма за подготовка за живот на свобода.

(2) Програмата за подготовка за живот на свобода е с продължителност от един до три месеца.

(3) При реализиране на програмата по ал. 1 с всеки осъден се изработва план за действие, включващ реалистични и практически стъпки за справяне в условията на свободен живот.”

§ 49. В чл. 161 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 думите „Министерството на правосъдието” се заменят с „Министерството на образованието, младежта и науката”.

2. Създава се ал. 4:

„(4) За нуждите на училищата в местата за лишаване от свобода Министерството на правосъдието осигурява и предоставя собствен сграден фонд.”

§ 50. В чл. 176, т. 6 след думите „Наказателно-процесуалния кодекс” се добавя „и Закона за съдебната власт”.

§ 51. В чл. 181, ал. 1 след думите „На освободените” се добавя „с изключение на тези по чл. 176, т. 5” и се поставя запетая.

§ 52. В чл. 202 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Пробационните служби организират и ръководят работата на пробационните служители.”

2. В ал. 2 думите „областните пробационни служби” се заменят с „пробационните служители”.

3. В ал. 3, т. 1 след думите „пробационен служител” се добавя „или юрисконсулт от съответната териториална служба”.

4. В ал. 6 думите „пробационните служби” се заменят с „областните служби „Изпълнение на наказанията”.

§ 53. В чл. 205, ал. 3, изречение второ след думите „съответната прокуратура” се добавя „и кмета на населеното място”.

§ 54. В чл. 206 ал. 2 се отменя.

§ 55. В чл. 207 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 след думите „да се яви” се добавя „в срок до 7 дни”.

2. В ал. 2 след думите „на указания” се добавя „му”.

§ 56. В чл. 208 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 накрая се поставя запетая и се добавя „кметът на населеното място по местоизпълнение на наказанието и съответното районно управление на Министерството на вътрешните работи”.

2. Създава се изречение второ:

„В уведомителното писмо се отбелязват данни за осъденото лице, характерът на извършеното престъпление, размерът и видът на постановените от съда пробационни мерки”.

3. В ал. 2 думите “В срока по чл. 207, ал. 1” се заменят с “В тридневен срок от явяването на осъдения пред пробационния служител”, а думите “за всеки осъден” се заличават.

§ 57. В чл. 209 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) в т. 1 думата „значителни” се заличава;

б) в т. 2 думата „значителни” се заличава.

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Правилата за оценка на риска от рецидив и риска от вреди се утвърждават от министъра на правосъдието.”

§ 58. В чл. 210 ал. 3 се изменя така:

„(3) Времето за стационарно или домашно лечение, удостоверено с официален документ, издаден от личния или лекуващия лекар, от лекарска консултативна комисия или от лекар по дентална медицина, се зачита за изтърпяна задължителна регистрация.”

§ 59. В чл. 211, ал. 1, т. 2 думите „настаняване на” се заменят с „домашно или болнично”.

§ 60. В чл. 213 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Изпълнението на пробационната мярка ограничения на свободното придвижване се контролира чрез проверки по план и график, изготвени от пробационния служител и съгласувани с началника на съответното районно управление на Министерството на вътрешните работи или с оправомощено от него длъжностно лице.”

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Проверките по ал. 1 се извършват от пробационен служител или определено от него длъжностно лице.”

3. В ал. 3 след думата „Забраната” се добавя „по чл. 42б, ал. 3, т. 1 от Наказателния кодекс”.

§ 61. В чл. 221, ал. 4 думите „7 работни дни” се заменят с „56 часа”, а след думата „месечно” се добавя „при спазване разпоредбите на Кодекса на труда”.

§ 62. В чл. 225 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „оценка за” се заменят с „доклад за оценка на”.

2. В ал. 2 думата „Оценката” се заменя с „Докладът”.

§ 63. В чл. 227 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 т. 1 се изменя така:

„1. забележка;”.

2. В ал. 2 думите „по ал. 1, т. 2” се заличават, думите „областното звено” се заменят с „областната служба”, а след думите „на нарушителя” се добавя „или запознаване с и приемане на писмените му обяснения”.

§ 64. В чл. 228 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „При внасяне на предложение” се заменят с „След приемане от пробационния съвет на предложението”, а след думите “се

спира” се поставя запетая и се добавя “към който момент се изчислява и неизтърпяната част от наказанието пробация”.

2. Алинея 2 се отменя.

§ 65. В чл. 229 думите „специализиран пробационен служител на пробационната служба” се заменят с „определени пробационни служители със специална подготовка”.

§ 66. В чл. 230 в основния текст думите „Специализираният пробационен служител” се заменят с „Пробационен служител по чл. 229”, след думите „педагогическа стая” съюзът „и” се заменя със запетая и след думите „педагогически съветник” се добавя „и по възможност служител от местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни”.

§ 67. В чл. 241 се създава ал. 4:

“(4) При недостиг на капацитет, по мотивирано предложение на началника на областната служба “Изпълнение на наказанията” или на началника на арестите в съответната териториална служба лицата по ал. 1 могат да бъдат настанени с разпореждане на съответния прокурор или съд в друг арест, който е най-близко до района на досъдебното производство или делото, съобразно съществуващите възможности.”

§ 68. В чл. 243 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 думата „колетни” се заменя с „хранителни”.

2. Създава се ал. 5:

„(5) На постъпващите в ареста лица се извършва изследване за риска от вреди и се следят поведенческите им прояви за времето на задържането. Документацията по случая се предава с лицето при неговото преместване в друг арест или в затвор.”

§ 69. В чл. 245, ал. 1 накрая се поставя запетая и се добавя „определение за взетата мярка за неотклонение задържане под стража и справка за съдимост”.

§ 70. В чл. 250 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 накрая се поставя запетая и се добавя „както и в случаите по чл. 241, ал. 4.”

2. Създават се ал. 3 - 6:

„(3) Обвиняемите и подсъдимите се изпращат в лечебни заведения с разпореждане на съответния прокурор или съд по предложение на началника на затвора или поправителния дом, началника на областната служба “Изпълнение на наказанията” или началника на арестите в съответната териториална служба.

(4) Когато в лечебните заведения към местата за лишаване от свобода няма условия за провеждане на необходимото лечение, налагат се консултативни прегледи, специализирани изследвания или лечение на инфекциозни заболявания, обвиняемите и подсъдимите се изпращат по реда на ал. 3 в лечебни заведения извън местата за лишаване от свобода.

(5) Необходимостта от изпращане на обвиняем или подсъдим в лечебно заведение се мотивира от директора на специализираната болница за активно лечение на лишени от свобода, от директора на медицинския център или от медицинския специалист към ареста.

(6) Транспортирането и охраната на обвиняемите и подсъдимите до и в лечебните заведения се организира със заповед на началника на затвора или поправителния дом, началника на областната служба “Изпълнение на наказанията” или на началника на арестите в съответната териториална служба.”

§ 71. В чл. 255, ал. 2 след думите „лечебно заведение” се добавя „включително извън местата за лишаване от свобода, при условията на чл. 250, ал. 5 и 6” и се поставя запетая.

§ 72. В чл. 256 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в т. 1 думите „по време на които могат да получават” се заличават;

б) в т. 2 думите „защитника и повереника” се заменят със „защитници и повереници”;

в) създава се т. 5:

„5. парични суми до размера на една минимална работна заплата, установена за страната.”

2. В ал. 4 запетаята след думите „броят свиждания” се заменя със съюза „и” и думите „и сумите за лично ползване” се заличават.

§ 73. Създава се чл. 258а:

„Чл. 258а. Министърът на правосъдието утвърждава списък на разрешените вещи и предмети, които осъдените, обвиняемите и подсъдимите, настанени в арестите, могат да държат при себе си и да ползват.”

§ 74. В параграф 13 от Преходните и заключителните разпоредби думите „три години след приемането на програмата по § 11” се заменят с „от 1 януари 2019 г.”

Законът е приет от 41-ото Народно събрание на …… 2012 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

(Цецка Цачева)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража

Законът за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) се прилага повече от 2 години.

През този срок на действие беше натрупан достатъчно практически опит при изпълнението на отделните разпоредби. След извършения преглед на прилагането на закона се установи, че има някои нормативни непълноти и се налага прецизиране на правната уредба.

С предложените изменения и допълнения в глави трета, четвърта и шеста се цели синхронизиране на разпоредбите на закона със Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР).

Наред с това са регламентирани общите правомощия на началник на областна служба "Изпълнение на наказанията" по подобие на правомощията на началник на затвор или на поправителен дом. Съгласно чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС тези три структури са териториални служби на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията" (ГДИН) и като такива са равнопоставени. Това предпоставя единен подход при законодателното уреждане на дейността им. Във връзка с това се предлага наименованията на структурните единици (сектор "Пробация" и сектор "Арести") в рамките на териториалната служба да бъдат заменени с по-общи, които не отразяват елементи от щатната структура и длъжностното наименование.

В глава осма са предложени няколко съществени изменения и допълнения:

Първото важно предложение е с оглед високата степен на пренаселеност в затворите – факт, многократно посочван от всички европейски институции и неправителствени организации, имащи отношение към дейността по изпълнение на наказанията, от националните органи и организации и от Министерството на правосъдието.

Поради недостатъчния капацитет на местата за лишаване от свобода много от тях са пренаселени и вместо по 4 кв. м на един лишен от свобода се осигуряват по 2 или 3 кв. м, а в определени случаи – и под 2 кв. м. Това е извън международните норми и действа неблагоприятно върху

физическото и психическото здраве на лишените от свобода и затруднява в голяма степен ресоциализационната дейност с тях. Затова се предвиждат варианти на изключение от общия принцип на разпределение съобразно постоянния адрес на осъдения. Дава се възможност да се използват други места за лишаване от свобода, когато в тях съществува свободен жилищен капацитет, посочва се и редът, по който може да се извърши това.

Предвижда се изрична разпоредба, която регламентира случаите на промяна на режима на осъдените на доживотен затвор и доживотен затвор без замяна от специален на строг. Към настоящия момент осъдените на доживотен затвор с променен в по-лек режим се държат в постоянно заключени помещения при засилен надзор и охрана. Някои от тях подават жалби за незаконосъобразно третиране от страна на администрацията, изхождайки от изричната разпоредба на чл. 71, ал. 2, където са посочени само осъдените, които изтърпяват наказанието при специален режим. В закона няма разпоредба, която да указва къде се настаняват доживотно осъдените, чийто режим е заменен на строг, но не отговарят на условията на чл. 198, ал. 2 от ЗИНЗС за настаняване в общи помещения. Когато оценката на тяхната личност е такава, че не позволява настаняването им в общи помещения, те все още представляват много сериозна заплаха най-вече за сигурността на затвора, за служителите, за другите лишени от свобода и за себе си. Това налага държането им в постоянно заключени помещения, независимо, че показват като цяло добро поведение – същото не е достатъчно основание за намаляване на мерките за сигурност. В тази връзка се предлага текст, който урежда престоя им в зоната за повишена сигурност, независимо от променения в по-лек режим.

Уточнени са диагностичните дейности, които се извършват с лишените от свобода в приемното отделение.

Освен задължителната оценка на риска от рецидив и от вреди се предвижда задължително психологическо изследване на определени категории лишени от свобода, които са осъдени за престъпления с изключително висока обществена опасност или са с доказан висок риск от вреди.

В глава девета се правят следните промени:

Във връзка с доброволния труд, който лишените от свобода полагат, постъпват заявки от различни държавни и общински предприятия, фирми, институции и др. за обекти от различен характер. Има заявки както за работа на обекти в населеното място по местоизпълнение на наказанието, така и извън него. Затова се предвижда разширяване на кръга от дейности, които могат да се възлагат на лишените от свобода при изявено тяхно желание.

Уточнява се, че лишените от свобода, заети в обслужващата и комунално-битовата дейност, работят и в празничните дни.

Прецизира се разпоредбата, която предвижда освобождаване от работа на учащи, лишени от свобода, с цел подготовка за явяване на изпити. Това се налага, тъй като в системата на средното образование дипломна работа не се изготвя.

Към срока, необходим за получаване на годишна почивка, се добавя и времето, през което лишеният от свобода е останал без работа поради професионално заболяване и трудова злополука. Несправедливо ще е, ако това време не бъде включено към срока, необходим за получаване на годишна почивка.

Съществено е предложението относно безплатното облекло и обувки. Лишените от свобода не са получавали облекло и обувки от няколко години, поради което има и осъдително решение в тази връзка. Съобразно европейските стандарти се предвижда безплатно облекло и обувки да се предоставят единствено на лишени от свобода, които нямат собствени. В Европейските правила за затворите е записано, че “на затворниците, които нямат собствени подходящи дрехи, се осигурява подходящо за климата облекло, без същото да засяга тяхното достойнство или да ги унижава”. В този смисъл е и направеното предложение.

Предвиждат се изменения и допълнения относно забраните за лишените от свобода – настанените в затворнически общежития от закрит тип, да нямат право да държат у себе си пари.

Чести са случаите, при които лишените от свобода вземат помежду си цигари, хранителни продукти и др. Към момента при установяване на такива нарушения се реализира дисциплинарна отговорност поради неспазване на установените правила, което не е прецизно поради липсата на изрична разпоредба. В този смисъл е предложеното допълнение.

Освен притежаването се забранява ползването или държането на предмети, застрашаващи сигурността, включително и саморъчно изработени. Опитът за внасяне на такива предмети се квалифицира като дисциплинарно нарушение.

Предлага се пощенските разходи за молбите и жалбите на лишените от свобода да са за тяхна сметка. Към момента е налице възможност за злоупотреба от страна на лишените от свобода. Администрацията не е в състояние да разбере дали писмата са свързани с изпълнението на наказанието, когато се предават в запечатани пликове.

В случаите на задължителен обиск по чл. 92, ал. 1 се предвижда да не се съставя протокол за обиска. Това са рутинни действия, които в

ежедневието са многобройни. Съставянето на протокол при всеки един такъв случай ще затрудни изключително много администрацията откъм човешки и времеви ресурс. В тези случаи се предлага да се съставя протокол само ако се намерят вещи или предмети, чието притежаване не е разрешено.

Предлага се изолирането в наказателна килия като дисциплинарно наказание да се прилага както в извънработно, така и в извънучебно време. Участието в образователни, обучителни и квалификационни дейности е от изключително голямо значение в местата за лишаване от свобода, насърчава се и се отчита при определяне степента на поправяне и превъзпитание, а също така се зачита за намаляване на срока на наказанието. По тази причина отсъствието от тези дейности е нежелателно и се дава възможност при налагане на наказание то да се търпи в извънучебно време.

Предвижда се намаляване на рестриктивните мерки по отношение на настанените в наказателна килия, като се разрешава свиждане в съответствие с препоръка на Комитета против изтезанията. Рестрикциите върху семейните контакти като форма на наказание би следвало да се използват единствено в случаите, когато престъплението има отношение към това.

Предлага се началниците на затворнически общежития да имат право да наказват с наказателна килия до 5 денонощия, тъй като този подход е по-ефективен. Така се реагира по-оперативно на извършените нарушения. Освен това началникът на затворническото общежитие познава по-добре лишения от свобода, който е извършил нарушението и следва да бъде наказан, и може да прецени по-добре заслужава ли такъв вид наказание или не.

Предвид честите случаи, когато лишеният от свобода след извършване на нарушението, за което се предвижда дисциплинарна санкция, е преместен в друго заведение по делегация, за обучение или по друг повод, се предлага увеличаване на сроковете, в които може да се наложи дисциплинарно наказание. Новите срокове съответстват на предвидените за реализиране на дисциплинарна отговорност за работниците и служителите.

Допълват се процедурните правила относно обжалване на заповедта за налагане на наказание изолиране в наказателна килия. При произнасянето за законосъобразност се определят и правомощията на съда, за да се избегне противоречива съдебна практика поради законова празнота.

Предлага се началникът на затвора също да има право да изолира лишен от свобода в единична килия за срок до един месец. Това се налага, тъй като за предотвратяване на бягство, посегателство върху живота или здравето на други лица, както и на други престъпления, се изисква много бърза реакция и вземане на спешни мерки. Допуска се възможността при

добро поведение или отпадане на основанията за изолиране същото да бъде прекратено преди изтичане на определения със заповедта срок.

Предлага се да отпадне задължението Министерският съвет да приема ежегодно инвестиционна програма за подобряване на материално-битовите условия в местата за лишаване от свобода, тъй като тя дублира програмата по чл. 43, ал. 3 от закона. Тази програма е дългосрочна и на практика съдържа целите, задачите и мероприятията, които следва да бъдат изпълнени ежегодно.

В глава десета се предвижда възможност лишените от свобода да се настаняват за лечение в различни лечебни заведения извън местата за лишаване от свобода. Те имат право да се лекуват във всяко лечебно заведение и да направят избор за това, както всички останали граждани. Изпращането им само в държавни и общински лечебни заведения, както е регламентирано сега, нарушава правото им на свободен избор и ограничава възможностите да им бъде оказана необходимата адекватна медицинска помощ.

В глава единадесета се предлагат следните основни изменения и допълнения:

Програмата за адаптация към условията за изтърпяване на наложеното наказание се изважда от категорията специализирани програми. Основната цел на програмата за адаптация е да се подпомогне и подкрепи интеграцията на новопостъпилия към затворната институция чрез информиране относно права, задължения, правни и административни процедури и правила за възможните контакти с външния свят, общуване с останалите лишени от свобода и персонала. Програмата няма за цел професионална намеса, насочена към промяна в поведението на личността на осъдения.

Прецизират се нормите, регламентиращи престоя в приемното отделение, уточняват се диагностичните дейности, които се извършват с отделните категории лица – осъдени, обвиняеми и подсъдими, както и с лица с психиатрични и ментални отклонения. Наред с това се конкретизира моментът, в който се изготвя индивидуален план за изпълнение на присъдата за всеки осъден.

Предлагат се разпоредби, регламентиращи програмата за подготовка за живот на свобода. По аналогия с програмата за адаптация тази програма подпомага интеграцията на осъдения, но вече за живота на свобода. Отнасянето ѝ към специализираните програми е целесъобразно, тъй като чрез нейното реализиране се осигурява възможност за повишаване на социалната компетентност и изграждане на поведенчески умения – цел, присъща на специализираните програми.

Така направените предложения имат за цел последователно излагане на етапите на престоя в местата за лишаване от свобода и дейностите, свързани с програмите за въздействие, които се извършват в тези етапи.

Предвижда се дейността на училищата в местата за лишаване от свобода да се финансира от държавния бюджет чрез Министерството на образованието, младежта и науката. Сегашната правна уредба не съответства на утвърдените практики. До момента училищата се финансираха и продължават да се финансират от МОМН чрез делегирани бюджети. В бюджета на Министерството на правосъдието никога не е имало средства за дейността на тези училища. Същевременно Министерството на правосъдието винаги е предоставяло сградния фонд, използван от училищата в местата за лишаване от свобода, каквато разпоредба се предлага да бъде изрично записана.

В глава тринадесета се предвижда допълнително основание за освобождаване от местата за лишаване от свобода, а именно – в случаите по Закона за съдебната власт (ЗСВ). Има се предвид освобождаване на основание чл. 146, ал. 2, т. 1 от ЗСВ - прокурорът освобождава незабавно всеки, който е задържан незаконно в местата за лишаване от свобода и за изпълнение на другите принудителни мерки.

Предлага се при освобождаване поради прекъсване на изпълнението на наказанието да не се заплащат пътните разноски и да не се осигурява храна на освободения лишен от свобода. За разлика от останалите случаи на освобождаване, в този случай не става въпрос за изтърпяно наказание и окончателно напускане на затвора. Основанията за прекъсване на изпълнението на наказанието – чл. 447 от НПК, са изключително от личен характер и не е оправдано в такива случаи да се правят разходи от бюджета на местата за лишаване от свобода.

В глава шестнадесета се предлагат следните по-важни промени:

Прецизират се текстовете относно наименованията на пробационните служби, тъй като не съществуват областни такива, а структурата на това ниво е областна служба „Изпълнение на наказанията”.

С оглед своевременно започване на изпълнението на наказанието пробация се предлага въвеждането на 7-дневен срок, в рамките на който осъденият следва да се яви след призоваването му.

За началото на изпълнение на наказанието се предвижда уведомяване на кмета на населеното място и съответното районно управление на МВР. Досегашното задължение уведомяването да се извършва при получаване на съдебния акт е нецелесъобразно, тъй като получаването на акта не съответства по време със самото започване на изпълнението.

Прецизират се изискванията за зачитане на времето за лечение за изтърпяно наказание „задължителна регистрация”. Въвежда се задължителното представяне на официален документ, издаден от личния или лекуващия лекар, от ЛКК или от лекар по дентална медицина. Предвидени са всички възможни варианти за издаването на документа съгласно Наредба за медицинската експертиза.

По-подробно и по-ясно се регламентират начинът и редът за изпълнение на пробационната мярка ограничения на свободното придвижване чрез изготвяне на план и график, съгласувани със съответния началник на териториалната структура на МВР.

Предлага се промяна в системата от дисциплинарни наказания, налагани на осъдените на пробация, като се предвижда най-ниското по степен наказание да бъде „забележка”. Съществуващото сега наказание „бележка с устно предупреждение” противоречи по същността си на задължителната писмена форма на заповедта за налагане на наказанието. С новото предложение това противоречие се отстранява. Предвижда се възможност преди издаване на заповедта за наказание нарушителят да бъде изслушан или да бъдат приети писмените му обяснения.

Прецизира се правната норма относно момента на спиране на изпълнението на пробационните мерки при наличие на предложение за замяна на пробацията с лишаване от свобода при условията на чл. 43а от НК. Така се преодолява противоречието да се изчислява неизтърпяната част от наказанието към момента на внасяне на предложението пред пробационния съвет, а действието на пробационните мерки да се спира към датата на решението на пробационния съвет за замяна на пробацията с лишаване от свобода. И по-съществено, което се постига с новото предложение – избягва се измамното впечатление, че се заменя остатъкът от наказанието пробация, а не самото наказание. В чл. 43а от НК изрично се посочва, че се заменя изцяло или отчасти наказанието пробация, а не неговият остатък. Такава е и постоянната съдебна практика, съгласно която съдът, като направи цялостна преценка на изпълнението на наказанието пробация, включително на поведението на осъдения по време на изпълнението, взема окончателното решение изцяло или отчасти да го замени с лишаване от свобода. Няма пречка, ако съдът направи замяна отчасти, то тази част да е равна на неизтърпяната част от наказанието пробация. След това решение се прилага предвиденото съотношение - два дни пробация се заменят с един ден лишаване от свобода.

Предвижда се пробационни служители със специална подготовка да работят с непълнолетни лица, осъдени на пробация. Сегашният текст, който предвижда специализиран пробационен служител за това, не отговаря на обективните дадености и възможности. Създава се убеждението, че само

един служител следва да се занимава с тази дейност и той трябва да бъде строго специализиран за извършването ѝ. Предложението е да се използва терминология по подобие на чл. 385 от НПК, където се посочва, че по делата за престъпления, извършени от непълнолетни, досъдебното производство се провежда от определени разследващи органи със специална подготовка. Това дава възможност да бъдат определени толкова служители, колкото са необходими съобразно натовареността. Тези служители, отговарящи на определени изисквания, ще могат да изпълняват задълженията, произтичащи от възрастовите особености на осъдените.

В част четвърта се предлагат следните по-съществени промени:

Аналогично с разпоредбите за настаняване в затворите и поправителните домове се предвижда възможността при недостатъчен капацитет на определен арест, задържани лица с мярка за неотклонение задържане под стража да се настаняват, съответно – преместват, съобразно възможностите, в друг арест. Мотивите са същите, както изложените по-горе.

Регламентира се извършването на диагностична дейност по оценка на риска от вреди със задържаните под стража в арестите лица. Към момента това се извършва във всички арести на страната и е необходимо законово да се уреди. Въпросната дейност е с изключително значение за получаване на информация относно личностните особености, здравословното състояние, настоящото и бъдещото поведение на задържаното лице, както и за определяне на начините на работа с него и наблюдението му по време на престоя в ареста.

Предлагат се разпоредби, които детайлно регламентират условията и реда за изпращане на обвиняеми и подсъдими в лечебни заведения, включително извън местата за лишаване от свобода, както и осъществяването на тяхното транспортиране и охрана в тези случаи. Така се преодоляват съществуващите в момента различия в практиката на отделните териториални служби и неяснотата относно това, кой и в какви случаи има право да изпрати обвиняемия или подсъдимия в лечебно заведение. Избягват се и недоразуменията, които се явяват понякога между пенитенциарните администрации, от една страна, и прокуратурата и съда, от друга страна, при необходимост от предприемане на такива действия.

Изрично се посочва правото на обвиняемите и подсъдимите да разполагат с парични суми до размера на една минимална работна заплата, установена за страната. Досега това се уреждаше със заповед на главния директор, което е правно неиздържано.

Предвижда се разпоредба, която регламентира утвърждаването на списък на разрешените вещи и предмети, които осъдените, обвиняемите и подсъдимите, настанени в арестите, могат да държат при себе си и да

ползват. Тя е аналогична с разпоредбата за настанените в затворите, поправителните домове и затворническите общежития. Понастоящем съществуват различни практики относно разрешените вещи за пребиваващите в местата за лишаване от свобода, тъй като в тях се настаняват различни категории лица. С новото предложение се прецизира предназначението на списъка, като за всички настанени в затворите ще важи един и същи списък, съответно за всички настанени в арестите ще важи отново един и същи списък, независимо от процесуалното им качество. Това е оправдано, за да не се противопоставят лишените от свобода и да не се дава повод за дискриминационно отношение.

От изключително значение са предложенията, свързани с подобряване на условията в местата за лишаване от свобода. Програмата в тази връзка, приета през 2010 г., отразява намеренията на правителството за провеждане на последователна и цялостна политика в наказателно-изпълнителната област с акцентиране на усилията на изпълнителната власт върху подобряване на материалнобитовите условия в българските пенитенциарни институции. С изпълнението ѝ се цели подобряване на условията на бит и живот, гарантиране на лично жизнено пространство на лишените от свобода - осигуряване на минимална жилищна площ на един лишен от свобода от 4 кв. м.

За постигането на основната цел на програмата се определят приоритети и дейности за реализирането им. Първият от тях е привеждането на жилищните, битовите и общите помещения в местата за лишаване от свобода в съответствие с международните стандарти относно местата за задържане и Европейските правила за затворите чрез разширяване и модернизиране на материалната база на пенитенциарната система. Вторият приоритет е намаляване на пренаселеността в затворите и арестите и създаване на условия за хуманно третиране на правонарушителите чрез ефективно прилагане на новата законодателна уредба на дейността по изпълнение на наказанията.

В плана за действие за изпълнение на програмата се посочва, че основната цел ще бъде постигната в тригодишен срок. Това е съобразено с разпоредбата на § 13 от Преходните и заключителните разпоредби на закона, според която осигуряването на минимална жилищна площ от 4 кв. м трябва да бъде изпълнено в рамките на три години след приемането на програмата по § 11 от ПЗРЗИНЗС.

Осъществяването на целите и приоритетите, заложени в програмата, изискват значителни финансови ресурси през периода на действието ѝ, което във всички случаи би довело до пряко и косвено влияние върху държавния бюджет на Република България. В общия размер на необходимите финансови средства преобладава относителният дял на

капиталовите разходи, насочени към изграждането, модернизирането и разширяването на материалната база на местата за лишаване от свобода.

В хода на прилагане на ЗИНЗС и с оглед на обществено-икономическата обстановка в страната се наложи изводът, че е налице изключително затруднение да бъде изпълнено законовото изискване за осигуряване на предвидената минимална жилищна площ за един лишен от свобода в първоначално предвидения срок. Причините за това са обективни, като включват, освен недостиг на финансови средства, и риск от засилване на недоволството на лишените от свобода във връзка с лошите материалнобитови условия, при които са принудени да изтърпяват наказанието. Многократно ще се увеличат осъдителните решения на Европейския съд по правата на човека срещу държавата в тази връзка. Увеличеният брой осъдителни решения, освен че ще изисква огромни финансови средства за изплащане на обезщетения, ще повлияе негативно върху авторитета на страната като член на Европейския съюз. Поради това се предлага отлагане за срок от пет години на практическото привеждане в изпълнение на заложената в закона 4 кв. м минимална жилищна площ на един затворник.

В предложения законопроект се съдържат и редица редакционни промени на разпоредбите, насочени предимно към подобряването на звученето на правните норми.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)